

призначенням покликаний забезпечити законність та правопорядок в суспільстві.

Література

1. Про нотаріат. Закон України від 2 вер. 1993 року № 3425-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12/conv#n28> (дата звернення 23.04.2024).

2. Денисяк Н.М. Реформування інституту нотаріату в сучасних умовах євроінтеграції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 547-552.

УДК 342.7(73)(043.2)

Варава І.П., доктор філософії
Гельвельчук К.О., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

БІЛЬ ПРО ПРАВА 1791 р. ТА ЙОГО ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Тема прав людини та їх утвердження в новітній історії займає велике і важливе місце. Сьогодні важко не погодитися з думкою багатьох дослідників про те, що Америка стала великою країною завдяки своїй Конституції та Біллю про права. Перші десять поправок до Конституції США, ввійшли в історію, як Білль про права. Трохи раніше, у 4 липня 1776 р. на II Континентальному конгресі було прийнято «Декларацію незалежності», автором якої став 33-річний адвокат Т. Джеферсон. Вартує уваги Преамбула до «Декларації», в змісті якої йдеться про невід’ємні права кожної людини, які подарував сам Творець. Серед найголовніших таких прав: право на життя, право на свободу та право на щастя. Документом утверджується такий важливий правовий принцип, що всі люди рівні, і жодна людина не може позбавляти іншу якогось із її прав [2, с. 62].

На початковому етапі американського державотворення батьки-засновники США закріпили в законодавстві основні принципи демократичної республіки. Всі основоположні документи містили прагнення американців побудувати нову країну, без притаманних Європі монархічних традицій і владних зловживань. Статті поправок, затверджені Конгресом, офіційно були представлені на розгляд законодавчих зборів штатів 28 вересня 1789 року. Процес ратифікації тривав понад два роки і лише 15 грудня 1791 року всі штати схвалили його і Білль набрав чинності [2].

Перша поправка включала основоположні демократичні принципи, які забезпечували свободу та народовладдя. Цією поправкою гарантувалася свобода слова, преси, захист можливості сповідувати чи не сповідувати

будь-яку віру, право на мирні збори і право звернення до уряду з петиціями про припинення зловживань. Ця поправка була унікальним прецедентом закріплення принципу обмеженого уряду, що стало доброю американською традицією [1].

Друга поправка не менш цінна та має свою особливість: вона гарантувала можливість громадянам США володіти зброєю та захищати себе. Концепція такого права існувала в англійському законодавстві задовго до введення в дію Біллю про права. Вперше за океаном ця норма була закріплена в фундаментальних законах кількох штатів під час Американської революції, включаючи Декларацію прав Вірджинії 1776 року [1].

Третьою поправкою заборонялося солдатам у мирний час розміщуватися на постій без згоди власника будинку, проте розміщення солдат у воєнний час допускалося лише в порядку, визначеному законом [1].

Четверта поправка запобігає незаконним обшукам і захопленню майна, визнаючи право громадян на приватність і захист від надмірної державної влади [1].

З приводу п'ятої поправки, то вона гарантувала право кожного громадянина не надавати свідчень по кримінальній справі проти самого себе. При цьому, за положенням цієї поправки, ніхто не міг бути позбавлений життя, волі, або власності без належної правової процедури [1].

Шоста поправка гарантувала право на швидкий і публічний суд неупереджених присяжних, у тому числі право на наочну ставку зі свідками, право на примусовий виклик свідків зі свого боку та на допомогу адвоката для свого захисту [1].

Гарантія ж права на суд присяжних закріплювалося сьомою поправкою [1].

Нормою восьмої поправки заборонялося вимагати надмірні застави або накладати надмірні штрафи чи призначати жорстокі й незвичайні покарання [1].

Дев'ята поправка складається з двох частин. Перша частина цієї поправки відома під назвою «Перелік прав», а друга – «Права, що зберігаються за народом». Батьки-засновники розуміли, що неможливо перерахувати всі права, які дав нам Творець. Саме тому була створена Дев'ята поправка, яка стверджує, що навіть якщо в Конституції або Біллі про права не згадуються якісь права, це ніяк не означає, що таких не існує [1].

Десята поправка конституювала, що неделеговані права Сполученим Штатам цією Конституцією, користування якими нею не заборонено окремим штатам, зберігаються за штатами або за народом [1].

Білл про права гарантував свободу і недоторканість людського життя

і майна, проголошував верховенство права і практичну його реалізацію. Він увібрав у себе низку принципів і цінностей (особливо цінність свободи) з інших базових документів ранньоамериканської історії та закріпив цінність і недоторканність громадян.

Коли ми сьогодні згадуємо Білль про права, то варто пригадати і його англійського попередника, акт англійського парламенту 1689 року про обмеження прав короля Вільгельм III, прийнятого 1689 року. Обидва документи мали спільну мету - проголошення цінності верховенства права та недоторканності людського життя. Ці свободи стали значним досягненням християнського суспільства, адже і післяреволюційна Англія, і Сполучені Штати будувалися на міцному релігійному фундаменті [1].

Показово, що через понад два століття США зберегли свою Конституцію та фундаментальні правові принципи XVIII століття, однак з кожним десятиліттям держава поступово віддаляється від духу тих законів, які власне й дали можливості та свободи громадянам. В сучасній Америці став непопулярним контекстуальний підхід до трактування законів (на цьому наполягають консервативні виборці та політики). Він передбачає збереження сенсів написаного понад 200 років тому та запобігає зміні значення тих чи інших понять (особливо це стосується сім'ї, свободи й недоторканості особи) [3].

Підсумовуючи, маємо зазначити, що Білль про права, прийнятий на початковому етапі американського державотворення, мав вирішальне значення у формуванні основ демократичної республіки в США. Він закріпив ключові принципи свободи та права на захист від державного втручання, що відображало бажання американців створити суспільство без монархічних традицій і владних зловживань. Ці поправки забезпечили основу для захисту основних громадянських прав і свобод, а також заклали фундамент для правової та політичної структури Сполучених Штатів, акцентуючи на важливості обмеженого уряду і забезпеченні прав і свобод, які не були перераховані в самому документі, але вважалися невід'ємними.

Література

1. Мустафін О. Справжня історія Раннього Нового часу. Харків: Фоліо, 2014. 416 с.
2. Палант Б. Білль про права (практика застосування). Харків: Право, 2018. 264 с.
3. Троян С. Білль про права 1789. *Велика українська енциклопедія*. URL: [https://vue.gov.ua/Біль про права 1789](https://vue.gov.ua/Біль_про_права_1789) (дата звертання 21.04.2024).